

CURTEA
DE APEL CHIȘINĂU

2043, mun. Chișinău, str. Teilor 4
www.instante.justice.md; e-mail: cac@justice.md
Tel. (022) 409-209; Fax: (022) 635-355

CHISINAU
COURT OF APPEAL

4 Teilor str., Chișinău 2043
www.instante.justice.md; e-mail: cac@justice.md
Tel. (022) 409-209; Fax: (022) 635-355

23.08.23 № *4-357/18-1693*

La № _____ din _____

Dosarul Nr. 21r-2368/22

Curtea Constituțională a RM
str. Al. Lăpușeanu, nr. 28,
mun. Chișinău

Curtea de Apel Chișinău, Vă expediază copia încheierii din 19.06.2023 prin care a fost admisă cererea avocatului Gîlca Ilie în interesele inculpatului Timuș Natalia privind sesizarea Curții Constituționale cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate și sesizarea depusă de avocatul Gîlca Ilie cu anexele ce însoțesc actul.

Anexă:

- Copia încheierii sus-menționate pe 4 pagini;
- sesizarea din 19.06.2023 pe 10 pagini cu anexele: raportul avocatului poporului din 13 februarie 2023.

Judecătorul
Curții de Apel Chișinău

Gîrbu Silvia

Sesizare privind excepția de neconstituționalitate

A. Autorul excepției de neconstituționalitate:

Avocatul Ilie Gîlca, BAA „Protect Lex”, cu sediul: mun. Chișinău, str. Serghei Lazo,

B. Informații pertinente despre cazul dedus judecării instanței de drept comun:

Prin sentința irevocabilă a Judecătoriei Ialoveni din 25 noiembrie 2013 (menținută prin decizia Curții de Apel Chișinău din 04 martie 2014 și decizia Curții Supreme de Justiție din 30 septembrie 2014), Timuș Natalia Ivan, a fost condamnată în baza art. 42 alin. (5): - art. 145 alin. (2) lit. b), i), j) Cod penal, la 12 ani închisoare; - art. 188 alin. (3) lit. c) Cod penal, la 7 ani închisoare; - art. 1921 alin. (3) Cod penal, la 2 ani închisoare; - art. 27 – 197 alin. (2) lit. a) Cod penal, la 2 ani închisoare. În baza art. 84 alin. (1) Cod penal, i-a fost stabilit lui Timuș N. concurs de infracțiuni prin cumul parțial al pedepselor stabilite pedeapsă definitivă – 15 ani închisoare, cu executare în penitenciar pentru femei. A fost admisă parțial acțiunea civilă a părții vătămate, Proca Vasile, fiind încasat în mod solidar din contul lui Codjebaș I. și Timuș N., prejudiciul material în sumă de 94 850 lei, cheltuielile pentru asistența juridică în sumă de 5 000 lei și prejudiciul moral în sumă de 90 000 lei. Acțiunea civilă a părții vătămate SRL „Davilar Trans” a fost admisă în principiu, cuantumul acesteia urmînd a fi stabilit în ordinea procedurii civile.

Pe parcursul executării pedepsei, pentru condiții inumane de detenție, condamnată i-a fost redusă pedeapsa prin încheierea irevocabilă a judecătoriei Cahul sediul Central din 03 martie 2020 cu 546 zile și prin încheierea irevocabilă a judecătoriei Hîncești, sediul Central din 24 iunie 2021 cu 180 zile, în total 726 zile, adică 1 an 11 luni și 26 zile.

Totodată, condamnată a fost angajată în câmpul muncii în calitate de cusătoarească la ÎS „Rusca” pe parcursul anilor 2016-2019, fiindu-i compensate 86 zile privilegiate, adică 2 luni și 26 zile

Începutul termenului este 03 iulie 2012.

Sfîrșitul termenului cu includerea reducerii pentru condiții inumane și zilele privilegiate este 11 aprilie 2025, adică termenul rămas efectiv de executat este de 2 ani 5 luni și 2 zile.

Prin încheierea irevocabilă a judecătoriei Cahul, sediul Central din 26 ianuarie 2021, menținută prin decizia Curții de Apel Cahul din 25 martie 2021 a fost respinsă cererea condamnată Timuș Natalia privind aplicarea art.91 Cod penal și liberarea condiționată înainte de termen a condamnată.

Instanța de judecată a reținut la acel moment referitor la caracteristica condamnată următoarele aspecte care au puterea lucrului judecat, și anume:

„Referitor la condiția ca, condamnatul să fi realizat programul individual de executare al pedepsei, instanța constată că, datele administrate în proces probează faptul că, condamnatul a realizat, pe parcursul executării pedepsei, programul individual de executare al pedepsei stabilite lui. Executarea acestuia rezultă din actele anexate de către administrația penitenciarului la demersul înaintat, astfel că impedimente la acest aspect nu sunt constatate.

Instanța denotă că liberarea condiționată de pedeapsă înainte de termen se aplică doar cu condiția că va fi considerată posibilă corectarea condamnatei fără executarea deplină a pedepsei, concluzii care urmează a fi trase în baza studierii depline și obiective a datelor referitoare la persoana condamnată, la comportamentul ei pe tot parcursul perioadei de executare a pedepsei cu închisoare, inclusiv dacă s-a aflat și în alte penitenciare, la respectarea regimului de executare/conform Certificatului cu privire la sancțiunile și stimulările aplicate anterior condamnatei Timuș Natalia, ultima a fost sancționată de 21 ori pentru perioada 18.09.2012- 17.07.2015, și stimulată de 9 ori pentru perioada 26.09.2016-16.09.2019/, participarea la muncile remunerate sau neremunerate de îngrijire sau amenajare a penitenciarului și a teritoriului, de îmbunătățire a condițiilor de trai și medico-sanitare de detenție, la relațiile cu alți condamnați, cu familia, la participarea la măsurile cultural-educative, la prezența sancțiunilor disciplinare valabile la momentul soluționării cererii. **În acest context, instanța denotă că persoana condamnată execută pedeapsa și comportamentul său dă dovadă că merge spre corectare și posibilitate de integrare socială, însă actualmente admiterea liberării condiționate înainte de termen ar fi prematură.** Totodată, instanța ia în considerație caracterul infracțiunii comise de condamnat, termenul de pedeapsă executat care nu ar fi suficient pentru stabilirea că persoana condamnată s-a corectat și este posibilă integrarea acesteia în societate.”

Așadar, la acea etapă instanța de judecată, doi ani în urmă a constatat, că comportamentul lui Timuș Natalia dă dovadă de corectare, însă a respins cererea doar din motivul că a fost depusă prematur.

La data de 15 septembrie 2022, comisia specială a penitenciarului nr. 7 Rusca a aprobat raportul de evaluare despre realizarea Programului individual de executare a pedepsei și despre comportamentul condamnatului, conform căruia s-a constatat, că **Timuș Natalia a realizat programul individual, iar comportamentul este negativ, indicînd totodată că are tendința spre schimbare pozitivă. Totodată, comisia a aprobat riscul de recidivă mediu în privința condamnatei Timuș Natalia.**

Din raportul de evaluare: „Timuș Natalia pe parcursul executării pedepsei a realizat activitățile obligatorii conform planului individual de resocializare, prezintă interesul pentru participarea la munca din cadrul penitenciarului și al altor activități opționale. A participat la programul Noi sosiți în penitenciar, program de reabilitare a persoanelor consumatoare de droguri, programul de reducere a nivelului de violență în penitenciar, programul de educație pentru sănătate în mediul penitenciar. A participat și la instruire profesională specialitatea cusătoreasă. A participat și la munca remunerată la ÎS Rusca în calitate de cusătoreasă, a beneficiat de 86 zile privilegiate. Frecventează biblioteca penitenciară. Pe perioada detenției a comis 24 abateri disciplinare. A acumulat 9

stimulări. În final în urma acumulării tuturor datelor se atestă mai multe progrese și o permanentă tendință spre schimbare.” Din raportul de evaluare se mai deduce, că nu susține subcultura criminală, toate programele realizate cu calificativul ”bine”. Condamnata participă la munci neremunerate pentru îngrijirea penitenciarului, se implică în activități educaționale și culturale. Are un comportament prosocial, menține legătura cu rudele și copilul, respectă normele de morală și sociale.

La data de 21 septembrie 2022, a fost întrunită comisia specială a penitenciarului nr. 7 Rusca care a decis de a nu înainta în Judecătoria Hîncești, sediul Central demers cu privire la aplicarea actului de amnistie în privința condamnatei Timuș Natalia, deoarece **are un comportament negativ pe perioada executării pedepsei.**

La data de 29 septembrie 2022, condamnată Timuș Natalia a înaintat în instanța de judecată o cerere prin care a solicitat aplicarea actului de amnistie.

La data de 09 noiembrie 2022, de către avocatul Ilie Gilca a fost înaintată o cerere în interesele condamnatei Timuș Natalia prin care a fost solicitată aplicarea în privința condamnatei a prevederilor Legii nr.243 din 24 decembrie 2021 „privind amnistia în legătură cu aniversarea a XXX-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova”.

În motivarea cererii înaintate, avocatul a indicat că concluzia cu privire la comportamentul negativ a lui Timuș Natalia, este eronată, care vine în contradicție cu materialele dosarului personal și cu trăsăturile individuale ale condamnatei reieșind din următoarele aspecte.

Conform pct. 3,4 al Regulamentului cu privire la întocmirea raportului de evaluare despre realizarea Programului individual de executare a pedepsei și despre comportamentul condamnatului, aprobat prin ordinul directorului ANP nr.284 din 31 mai 2021, raportul de evaluare se perfectează în baza rezultatelor evaluării comportamentului condamnatului și al nivelului de realizare a activităților planificate în Programul individual de executare a pedepsei. **Perfectarea unui raport de evaluare obiectiv și complet trebuie să fie anticipat de studierea profundă și multilaterală a personalității condamnatului, a particularităților specifice, convingerilor, viziunilor, intențiilor și comportamentului acestuia pe perioada detenției.**

A menționat că condamnată Timuș Natalia se caracterizează pe parcursul executării pedepsei pozitiv, fapt care a fost constatat și în încheierea irevocabilă a judecătorei Cahul, sediul Central din 26 ianuarie 2021.

Însăși, conform raportului de evaluare din 15 septembrie 2022, rezultă că condamnată Timuș Natalia are un comportament prosocial, permanent cu tendințe de schimbare spre bine, respectă normele sociale și morale.

Unicul aspect negativ reținut de comisia penitenciarului este existența a 24 abateri disciplinare.

La acest capitol a indicat că la moment nu există nici o sancțiune activă.

Conform prevederilor art.248 alin. (3) Cod de executare, **sanctiunea disciplinară stinsă nu produce efecte juridice pentru condamnat.**

Din materialele dosarului personal rezultă, că din cele 24 de abateri, 22 de abateri au avut loc în primii 3 ani de detenție, adică 2012-2015 și ultima abatere în 2020, ceea ce confirmă absolut indubitabil faptul corectării condamnatei.

9
24

Realizarea integrală a programului individual de executare a pedepsei și lipsa sancțiunilor active, cu prezența a 9 stimulări, atitudinea corectă față de administrația penitenciarului, ținerea legăturii cu familia, lipsa legăturii cu lumea criminală, nesusținerea subculturii criminale, denotă caracteristica pozitivă a condamnatei Timuș Natalia, care urmează a fi luată în considerare la evaluarea comportamentului condamnatei, însă administrația penitenciarului, prin abuz de drept, a stabilit un calificativ eronat (caracteristică negativă), îngrădind astfel în mod nejustificat dreptul condamnatului de a beneficia de actul de amnistie, prevăzut de legiuitor.

Prin urmare, se constată caracterul contradictoriu al concluziei cu privire la concluzia comportamentului negativ în raport cu materialele dosarului personal ce caracterizează comportamentul condamnatei Timuș Natalia, ceea ce indică asupra concluziei eronate a comisiei speciale cu privire la aprecierea caracteristicii negative.

În concluzie, a punctat asupra faptului că în cazul condamnatei Timuș Natalia, reieșind din materialele dosarului personal, rezultă că calificativul comportament negativ nu și-a găsit confirmare.

Prin încheierea Judecătorei Hîncești, sediul Central din 30 noiembrie 2022, a fost admisă cererea condamnatei Timuș Natalia și cererea avocatului Ilie Gîlca privind aplicarea Legii nr. 243 din 24 decembrie 2021 privind amnistia în legătură cu aniversarea a XXX-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova. A fost aplicat față de condamnată Timuș Natalia actul de amnistie în baza art. 7 alin. (1) lit. c) al Legii nr. 243 din 24 decembrie 2021 „privind amnistia în legătură cu aniversarea a XXX-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova” fiindu-i redus cu o cincime termenul de pedeapsă stabilit cu eliberarea condamnatei din penitenciar ca efect al reducerii pedepsei, încheierea fiind executorie imediat.

Instanța de judecată și-a întemeiat poziția pe faptul că concluzia Comisiei penitenciare care a calificat condamnată cu comportament negativ este una eronată și contradictorie materialelor dosarului personal, iar caracteristica în privința condamnatei este pozitivă deoarece luate în ansamblu circumstanțele care vizează personalitatea condamnatei cuprinse în dosarul personal, inclusiv participarea ei la programele de studii și socio-educative, demonstrează caracteristica pozitivă a condamnatei deoarece în comportamentul acesteia se observă mai multe progrese și o tendință spre schimbare spre pozitiv, ceea ce atestă un comportament prosocial.

Încheierea primei instanțe a fost atacată cu recurs de către Penitenciarul nr. 7 Rusca. Recurentul și-a manifestat dezacordul față de hotărârea instanței de fond, indicând asupra faptului că condamnată Timuș Natalia este caracterizată negativ pe parcursul executării pedepsei, prin urmare actul de amnistie în privința acesteia nu putea fi aplicat.

La moment cauza se află în procedura Colegiului Penal al Curții de Apel Chișinău în vederea examinării recursului înaintat, instanță în fața căreia se ridică prezenta excepție de neconstituționalitate.

C. Obiectul sesizării:

Exercitarea controlului de constituționalitate a sintagmei „ ... care sunt caracterizate pozitiv pe parcursul executării pedepsei ... ” din art. 1 alin. (1) al Legii

nr. 243 din 24 decembrie 2021 privind amnistia în legătură cu aniversarea a XXX-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova, prin prisma corespunderii cu art. 1 (3), 20, 22, 23, 26 din Constituție.

Notă: Aceste prevederi legale au fost aplicate de prima instanță la soluționarea cauzei privind aplicarea actului de amnistie în privința condamnatei Timuș Natalia, prevederi care sunt indicate expres în textul încheierii din 30 noiembrie 2022.

Este important de remarcat că, instanța de fond la aplicarea actului de amnistie în privința condamnatei Timuș Natalia nu s-a condus de concluzia Comisiei speciale a Penitenciarului nr. 7 Rusca din 15 septembrie 2022 care a calificat condamnată cu comportament **negativ**, constatând că această concluzie este una **eronată și contradictorie materialelor dosarului personal**, iar caracteristica în privința condamnatei este **pozitivă** deoarece luate în ansamblu circumstanțele care vizează personalitatea condamnatei cuprinse în dosarul personal, inclusiv participarea ei la programele de studii și socio-educative, demonstrează caracteristica pozitivă a condamnatei deoarece în comportamentul acesteia se observă mai multe progrese și o tendință spre schimbare spre pozitiv, ceea ce atestă un comportament prosocial.

D. Argumentarea incidenței drepturilor din Constituție:

Constituția Republicii Moldova

Articolul 1. Statul Republica Moldova „[...] (3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate.

Articolul 20. Accesul liber la justiție „(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime. (2) Nici o lege nu poate îngredi accesul la justiție.”

Articolul 22. Neretroactivitatea legii ” (1) Nimeni nu va fi condamnat pentru acțiuni sau omisiuni care, în momentul comiterii, nu constituiau un act delictuos. De asemenea, nu se va aplica nici o pedeapsă mai aspră decât cea care era aplicabilă în momentul comiterii actului delictuos.”

Articolul 23. Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle „(1) Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică. Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

Articolul 26. Dreptul la apărare ”(1,2) Dreptul la apărare este garantat. Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale.”

Codul penal al Republicii Moldova

11
26

Art. 107 alin. (1) ” Amnistia este actul ce are ca efect înlăturarea răspunderii penale sau a pedepsei fie reducerea pedepsei aplicate sau comutarea ei. ”

Legea nr.243 din 24 decembrie 2021 privind amnistia în legătură cu aniversarea a XXX-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova, care a intrat în vigoare la data de 31 decembrie 2021, fiind publicată în Monitorul Oficial nr.325-333

Art. 1 alin. (1-3, 6) ” prezenta lege se aplică condiționat și exclusiv persoanelor condamnate, care sunt caracterizate pozitiv pe parcursul executării pedepsei și sunt evaluate psihologic ca prezentând risc de recidivă mediu sau redus, dacă persoanele respective cad sub incidența prevederilor art. 2-5, 7, 8. Aplicarea amnistiei față de persoanele condamnate se decide de comisiile speciale privind aplicarea amnistiei în privința persoanelor condamnate (în continuare – comisii speciale), instituite, în acest sens, în cadrul fiecărei instituții care pune în executare pedeapsa, din reprezentanți ai Administrației Naționale a Penitenciarelor și ai Inspectoratului Național de Probațiune. Comisiile speciale se instituie prin ordinul ministrului justiției și activează în baza unui regulament-cadru aprobat prin ordinul ministrului justiției. În temeiul deciziilor comisiei speciale, instituția care pune în executare pedeapsa inițiază demersurile către instanțele de judecată competente privind aplicarea prevederilor prezentei legi. Persoana condamnată poate înainta personal sau prin intermediul unui avocat un demers către instanța de judecată privind examinarea posibilității aplicării amnistiei doar dacă a fost refuzată de comisia specială. ”

Consider că norma contestată din Legea nr. 243 din 24 decembrie 2021 privind amnistia în legătură cu aniversarea a XXX-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova, sunt contrare art. 1, 20, 22, 23, 26 din Constituție, deoarece aceste norme nu sunt clare și previzibile, încalcă principiul legalității și principiul inadmisibilității aplicării extensive a legii penale, în detrimentul persoanei, încalcă dreptul la apărare a persoanei condamnate în privința căreia urmează a fi aplicat actul de amnistie.

E. Argumentarea încălcării prevederilor contestate din Legea nr. 243 din 24 decembrie 2021 privind amnistia în legătură cu aniversarea a XXX-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova a drepturilor garantate de art. art. 1 (3), 20, 22 23, 26 din Constituție:

Din start, urmează de menționat, că potrivit art. 72 alin. (3) lit. o) din Constituție, Parlamentul prin lege organică reglementează acordarea amnistiei, deci Constituția nu garantează dreptul persoanei la amnistie, dar stabilește dreptul Parlamentului de a acorda, prin lege organică, amnistia, ca măsură excepțională, determinată de rațiuni de politică penală. Astfel, Parlamentul are o marjă largă de discreție pentru a determina subiectele care pot beneficia de amnistie. În decizia Curții Constituționale nr. 100 din 17 octombrie 2017, Curtea a reținut: „ ... instituirea unor condiții și criterii de acordare a amnistiei nu poate fi catalogată ca fiind îngrădire a accesului la justiție, garantat de art. 20 din Constituție”.

12
27

Însă, urmează de menționat, că acele condiții și criterii de acordare a amnistiei trebuie să fie previzibile, clare, precise, care să nu poată fi interpretate extensiv defavorabil față de persoanele condamnate în privința cărora urmează a fi aplicat actul de amnistie. Aceste condiții și criterii trebuie să corespundă exigențelor de previzibilitate a legii.

Conform pct. 40-46 din Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 30 ianuarie 2018, „Curtea subliniază că dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle sale, consacrat în articolul 23 alin. (2) din Constituție, implică adoptarea de către legiuitor a unor legi accesibile, previzibile și clare. 41. În Hotărârea nr. 26 din 23 noiembrie 2010, Curtea a reținut că: „Pentru a corespunde celor trei criterii de calitate – accesibilitate, previzibilitate și claritate – norma de drept trebuie să fie formulată cu suficientă precizie, astfel încât să permită persoanei să decidă asupra conduitei sale și să prevadă, în mod rezonabil, în funcție de circumstanțele cauzei, consecințele acestei conduite. În caz contrar, cu toate că legea conține o normă de drept care aparent descrie conduita persoanei în situația dată, persoana poate pretinde că nu-și cunoaște drepturile și obligațiile. Într-o astfel de interpretare, norma ce nu corespunde criteriilor clarității este contrară art. 23 din Constituție [...]” 42. Curtea Europeană în jurisprudența sa a subliniat importanța asigurării accesibilității și previzibilității legii, instituind o serie de repere, pe care legiuitorul trebuie să le aibă în vedere pentru respectarea acestor exigențe. 43. Astfel, Curtea Europeană a menționat că nu poate fi considerată „lege” decât o normă enunțată cu suficientă precizie, pentru a permite individului să-și corecteze conduita. În special, o normă este previzibilă atunci când oferă o anumită garanție contra atingerilor arbitrare ale puterii publice (cauza Amann vs. Elveția, hotărârea din 16 februarie 2000, §56). Testul preciziei legii impune ca legea, în situațiile în care oferă o anumită marjă de discreție, să indice cu suficientă claritate limitele acesteia (cauza Silver și alții v. Regatul Unit, hotărârea din 25 martie 1983, §80). 44. În acest sens, în Hotărârea nr. 26 din 27 septembrie 2016, Curtea a reținut că la elaborarea unui act normativ legiuitorul trebuie să respecte normele de tehnică legislativă pentru ca acesta să corespundă exigențelor de calitate. De asemenea, textul legislativ trebuie să corespundă principiului unității materiei legislative sau corelației între textele regulatorii, pentru ca persoanele să-și poată adapta comportamentul la reglementările existente, ce exclud interpretările contradictorii sau concurența între normele de drept aplicabile. 45. Astfel, Curtea subliniază că legea trebuie să reglementeze în mod unitar, să asigure o legătură logico-juridică între dispozițiile pe care le conține și să evite paralelismele legislative, ce generează incertitudine și insecuritate juridică. 46. Prin urmare, Curtea reține că previzibilitatea și claritatea constituie elemente sine qua non ale constituționalității unei norme, care în activitatea de legiferare acestea nicidecum nu pot fi omise.”

În Hotărârea nr. 21 din 22.07.2016 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 125 lit. b) din Codul penal, a articolelor 7 alin. (7), 39 pct. 5), 313 alin. (6) din Codul de procedură penală și a unor prevederi din articolele 2 lit. d) și 16 lit. c) din Legea cu privire la Curtea Supremă de Justiție, Curtea Constituțională a stabilit :

” 52. Curtea reține că unul dintre elementele fundamentale ale preeminenței dreptului și ale statului de drept îl constituie principiul legalității. Preeminența dreptului se asigură

28

prin întreg sistemul de drept, inclusiv prin **normele penale, acestea caracterizându-se prin anumite trăsături proprii, distinctive în raport cu alte categorii de norme**, ce se diferențiază între ele prin caracterul și structura lor, prin sfera de incidență.

53. În jurisprudența sa Curtea a reținut că „preeminența dreptului în materie penală exprimă printre altele asigurarea legalității infracțiunilor și pedepselor; inadmisibilitatea aplicării extensive a legii penale, în detrimentul persoanei, în special, prin analogie”.

54. Curtea menționează că incriminarea faptelor în legile penale, stabilirea pedepsei pentru ele, precum și alte reglementări, se întemeiază pe rațiuni de politică penală. Astfel, **legea penală constituie un ansamblu de reguli juridice, formulate într-o manieră clară, concisă și precisă**.

55. Or, **calitatea legii penale constituie o condiție vitală pentru menținerea securității raporturilor juridice și ordonarea eficientă a relațiilor sociale.**”

Astfel, în prezenta excepție de neconstituționalitate vom invoca mai multe aspecte ce țin de contravenirea normelor contestate cu drepturile garantate de Constituție:

În fond

Condiția de aplicare a actului de amnistie, prevăzută de art.1 alin. (1) al Legii, de **caracterizare pozitivă pe parcursul executării pedepsei**, constituie o normă neclară, imprecisă și imprevizibilă, care nu oferă o anume garanție contra atingerilor arbitrare ale puterii publice, deci această normă contravine prevederilor art. 20, 23 și 26 a Constituției.

Legislația penală, și anume Codul penal sau Codul de executare nu conțin așa noțiuni ca caracterizare pozitivă a condamnatului care execută pedeapsa în instituția penitenciară. Legislația în materie penală nu stabilește criterii clare, cum poate fi caracterizat un condamnat sau altul, or acest exercițiu din start poate purta o doză mare de subiectivism și incertitudine, din care considerente legiuitorul nici nu a stabilit anterior careva criterii concrete. De exemplu art. 91 al Codului penal, stabilește criterii concrete pentru care condamnatul poate fi liberat înainte de termen de executare a pedepsei, însă nu prevede așa un criteriu ca caracteristică pozitivă. Nici art. 92 al Codului penal nu prevede astfel de noțiuni.

Nici Legea nr. 243 din 24 decembrie 2021 privind amnistia în legătură cu aniversarea a XXX-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova nu prevede absolut nici un criteriu sau condiții precise și clare referitor la cine din condamnați urmează a fi încadrat în caracterizare pozitivă și cine nu se încadrează și nici chiar Regulamentul cadru aprobat de Ministrul Justiției nu a prevăzut astfel de criterii, ceea ce permite și a permis administrațiilor penitenciarelor să facă abuzuri fără precedent în privința a sute sau poate chiar mii de condamnați, cărora urma să le fie aplicat actul de amnistie, însă așa numitele comisii speciale din cadrul administrației penitenciarelor au caracterizat condamnații negativ, indicând absolut abuziv și eronat fapte și circumstanțe, care nu se confirmă prin probe concrete și contravin însăși dosarelor personale a condamnaților. De exemplu am întâlnit în anumite rapoarte a penitenciarelor, precum că condamnatul susține subcultura criminală, însă nu se indică cum anume o susține, sau se indică faptul, că condamnatul e implicat în jocuri de hazard, însă nici un caz nu a fost

documentat în acest sens, sau mai menționează generic reprezentanții penitenciarelor, precum că condamnatul nu respectă obligațiile stabilite în Codul de executare, însă concret nu indică care anume obligație nu a respectat-o.

Sintetizînd cadrul legal pentru a determina, dacă există careva norme unde se stabilesc criteriile de evaluare a comportamentului condamnatului, am constatat, că comisiile speciale a penitenciarelor se ghidează în activitatea sa de Regulamentul cu privire la întocmirea raportului de evaluare despre realizarea Programului individual de executare a pedepsei și despre comportamentul condamnatului, aprobat prin ordinul directorului ANP nr. 284 din 31 mai 2021. Acest ordin nu este publicat în Monitorul Oficial, este un act departamental intern, care nicidecum nu poate fi aplicat la emiterea deciziei privind aplicarea actului de amnistie.

Legea nu stipulează, dreptul condamnatului de a contesta calificativul "negativ", nu există nici o procedură legală prevăzută în acest sens, condamnaților fiindu-le încălecat dreptul la apărare, dreptul de a-și cunoaște drepturile sale, or instanțele de drept comun în majoritatea covârșitoare a cazurilor, la examinarea posibilității aplicării actului de amnistie se conduc de rapoartele de evaluare a comportamentului condamnatului întocmite de reprezentanții penitenciarelor. Adesea relațiile dintre condamnați și administrația penitenciarelor sunt încordate, iar această prevedere legală pe care o contestăm, dă posibilitate angajaților penitenciarelor, adică autorității publice să comită abuzuri și acte de corupție în privința condamnaților "incomози". Un exemplu în acest sens, cunoaștem cu toții condițiile din penitenciarele Republicii Moldova, sunt condamnați care depun cereri multiple și plîngeri împotriva administrației penitenciarelor referitor la condițiile de detenție, permanent aflîndu-se în conflict, iar acum cînd a apărut actul de clemență legislativă, condamnații sunt lăsați în mîna celor care li-au încălecat drepturile, pentru a decide se caracterizează pozitiv sau nu, merită sau nu aplicarea actului de amnistie.

Criteriile și subiecții amnistiei trebuie să fie stabiliți concret, exact cu precizie maximă, or legea privind amnistia prevede la art. 6 o mulțime de interdicții la aplicare actului de amnistie, interdicții care au fost decise de Parlament și acesta este dreptul legiuitorului, însă legiuitorul dacă a prevăzut o condiție suplimentară pentru amnistiere, și anume caracterizarea pozitivă, urma în mod obligator să concretizeze în lege această condiție, să stabilească criteriile clare și precise, anume pentru a înlătura orice abuz din partea administrațiilor penitenciarelor.

În final doresc să menționez, că textul de lege contestat, creează o incertitudine totală la aplicarea actului de amnistie, dă posibilitate autorităților publice să comită multiple abuzuri și are loc în majoritatea covârșitoare a cazurilor de aplicare a amnistiei în privința persoanelor care execută pedeapsa cu închisoare o interpretare extensiv defavorabilă, anume din motivul textului legal neclar, imprecis și imprevizibil.

În acest sens, sunt foarte relevante datele statistice furnizate de Administrația Națională a Penitenciarelor (anp.gov.md) ce se conțin în raportul privind datele de aplicare a Legii nr. 243 la situația din 01.10.2022, și anume din total de 2015 condamnați precauțați la comisiile speciale, doar 873 au fost admiși, iar la majoritatea covârșitoare de 1142 condamnați li s-a refuzat, anume din motivul pretinsului comportament negativ sau

18
30

riscului de recidivă ridicat, iar din cei 873 de condamnați, doar asupra a 334 instanțele de judecată au aplicat amnistia, adică ar fi doar 15% din condamnați cărora li-a fost aplicat actul de amnistie și redusă pedeapsă, ceea ce denotă o situație inadmisibilă, generată anume de calitatea foarte joasă a Legii nr. 243, neclaritatea și imprevizibilitatea acesteia, din care considerente textele contestate urmează a fi declarate neconstituționale.

F. Declarația și semnătura:

Subsemnatul, avocatul Ilie Gîlca, care sunt autorul acestei excepții de neconstituționalitate, declar pe propria onoare, că informațiile prezentate Curții sunt veridice.

Avocat

Ilie GÎLCA

Dosarul nr. 21r-2368/22
1-22017245-02-21r-22122022

ÎN CHEIERE
în numele Legii

19 iunie 2023

mun. Chișinău

Colegiul Penal al Curții de Apel Chișinău

Având în componența sa:

Președintele ședinței de judecată
Judecătorii

Alexandru Spoială
Denis Băbălău și Silvia Gîrbu

Cu participarea:

Procurorului

Alexandru Plîngău

Avocatului

Ilie Gîlcă

Condamnatei

Timuș Natalia

Interpretului

Natalia Crasnoiarova

examinând în ședință de judecată publică, în ordine de apel, cererea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate a sintagmei „...care sunt caracterizate pozitiv pe parcursul executării pedepsei...” din art. 1 alin. (1) al Legii nr. 243 din 24 decembrie 2021 privind amnistia în legătură cu aniversarea a XXX-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova, a –

CONSTATAT:

În procedura Curții de Apel Chișinău se află în proces de examinare, în ordine de recurs, recursul administrației instituției Penitenciare nr. 7 Rusca împotriva încheierii Judecătoriei Hîncești, sediul Central din 30 noiembrie 2022.

În ședința instanței de recurs, avocatului Ilie Gîlcă, în interesele condamnatei Timuș Natalia, a înaintat o cerere prin care a solicitat sesizarea Curții Constituționale pentru verificarea constituționalității sintagmei „... care sunt caracterizate pozitiv pe parcursul executării pedepsei ...” din art. 1 alin. (1) al Legii nr. 243 din 24 decembrie 2021 privind amnistia în legătură cu aniversarea a XXX-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova. A suspenda examinarea recursului depus de către Penitenciarul nr. 7 Rusca împotriva încheierii Judecătoriei Hîncești, sediul Central din 30 noiembrie 2022, până la pronunțarea de către Curtea Constituțională asupra excepției de neconstituționalitate ridicate.

Procurorul participant Alexandru Plîngău, a solicitat admiterea cererii, or la moment nu există o hotărâre anterioară a a Curții Consstituționale asupra obiectului prevederilor contestate.

În ședința instanței de recurs, condamnată Timuș Natalia a susținut avocatul său. Audiind participanții la proces, studiind materialele dosarului, Colegiul penal conchide de a admite cererea avocatului Ilie Gîlcă, în interesele condamnatei Timuș Natalia, privind sesizarea Curții Constituționale pentru verificarea constituționalității sintagmei „... care sunt caracterizate pozitiv pe parcursul executării pedepsei ...” din

art. 1 alin. (1) al Legii nr. 243 din 24 decembrie 2021 privind amnistia în legătură cu aniversarea a XXX-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova și suspendarea examinării recursului depus de către Penitenciarul nr. 7 Rusca împotriva încheierii Judecătoriei Hîncești, sediul Central din 30 noiembrie 2022, până la pronunțarea de către Curtea Constituțională asupra excepției de neconstituționalitate ridicate.

În conformitate cu art. 7 alin. 3 Codul de procedură penală, în cazul existenței incertitudinii cu privire la constituționalitatea legilor, care urmează a fi aplicate în procesul judecării cauzei, instanța de judecată, din oficiu sau la cererea unui participant la proces, sesizează Curtea Constituțională pentru a se pronunța asupra constituționalității acestora.

Potrivit prevederilor art. 7 al. (3¹) CPP, la ridicarea excepției de neconstituționalitate și la sesizarea Curții Constituționale, instanța de judecată nu este în drept să se pronunțe asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității normelor contestate cu prevederile Constituției, limitându-se la verificarea întrunirii următoarelor condiții:

a) obiectul excepției intră în categoria actelor prevăzute la art.135 alin.(1) lit.a) din Constituție;

b) excepția este ridicată de către una dintre părți sau de reprezentantul acesteia ori de către instanța de judecată din oficiu;

c) prevederile contestate urmează a fi aplicate în procesul judecării cauzei;

d) nu există o hotărâre anterioară a Curții Constituționale având ca obiect prevederile contestate.

Iar potrivit art. 7 al. (3²) CPP, ridicarea excepției de neconstituționalitate se dispune prin încheiere care nu se supune nici unei căi de atac și care nu afectează examinarea în continuare a cauzei, însă, până la pronunțarea Curții Constituționale asupra excepției de neconstituționalitate, dezbaterile judiciare se suspendă.

Conform art. 135 alin. (1) lit. g) din Constituția Republicii Moldova, Curtea Constituțională rezolvă cazurile excepționale de neconstituționalitate a actelor juridice, sesizate de Curtea Supremă de Justiție.

Prin Hotărârea Curții Constituționale a Republicii Moldova nr. 2 din 09.02.2016 pentru interpretarea art. 135 alin. (1), lit. a) și g) din Constituția Republicii Moldova (excepția de neconstituționalitate), s-a examinat sesizarea depusă la Curtea Constituțională la 09.12.2015, în temeiul art. 135 alin. (1), lit. b) din Constituție, art.25 lit. d) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și art. 38 alin. (1), lit. d) Codul jurisdicției constituționale, de către Curtea Supremă de Justiție, pentru interpretarea art.135 alin. (1) lit. g) din Constituția Republicii Moldova, hotărându-se: în cazul existenței incertitudinii privind constituționalitatea legilor, hotărârilor Parlamentului, decretelor Președintelui Republicii Moldova, hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze aflate pe rolul său, instanța de judecată este obligată să sesizeze Curtea Constituțională; excepția de neconstituționalitate poate fi ridicată în fața instanței de judecată de către oricare dintre părți sau reprezentantul acesteia, precum și de către instanța de judecată din oficiu; sesizarea privind controlul constituționalității unor norme ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze se prezintă direct Curții Constituționale de către

judecătorii/completele de judecată din cadrul Curții Supreme de Justiție, curților de apel și judecătoriilor, pe rolul cărora se află cauza; judecătorul ordinar nu se pronunță asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, limitându-se exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții: 1) obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituție; 2) excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia, sau indică că este ridicată de către instanța de judecată din oficiu; 3) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei; 4) nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate. Până la adoptarea de către Parlament a reglementărilor în executarea prezentei hotărâri, sesizarea privind excepția de neconstituționalitate se prezintă Curții Constituționale de către judecătorii/completele de judecată din cadrul Curții Supreme de Justiție, curților de apel și judecătoriilor, pe rolul cărora se află cauza, în temeiul aplicării directe a articolului 135 alineatul 1 lit. a) și g) din Constituție și astfel cum au fost explicate în prezenta hotărâre, în conformitate cu considerentele menționate în cuprinsul acesteia și al Regulamentului privind procedura de examinare a sesizărilor depuse la Curtea Constituțională.

Conform art.135 alin. (1) lit. a) Constituția Republicii Moldova, Curtea Constituțională exercită, la sesizare, controlul constituționalității legilor și hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte.

Astfel, verificând argumentele expuse în cererea înaintată de către partea apărării în cadrul ședinței de judecată, a condițiilor invocate în Hotărârea Curții Constituționale a Republicii Moldova nr. 2 din 09.02.2016 și stabilind întrunirea condițiilor menționate, Colegiul penal a ajuns la concluzia de a admite cererea avocatului Ilie Gîlca, în interesele condamnatei Timuș Natalia, privind sesizarea Curții Constituționale cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate pentru a exercita controlul constituționalității sintagmei „ ... care sunt caracterizate pozitiv pe parcursul executării pedepsei ...” din art. 1 alin. (1) al Legii nr. 243 din 24 decembrie 2021 privind amnistia în legătură cu aniversarea a XXX-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova.

În conformitate cu prevederile art. art. 7, 342 Cod de procedură penală, art.135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituția Republicii Moldova, Colegiul penal al Curții de Apel Chișinău,

DISPUNE:

Se admite cererea avocatului Ilie Gîlca, în interesele condamnatei Timuș Natalia, privind sesizarea Curții Constituționale pentru verificarea constituționalității sintagmei „ ... care sunt caracterizate pozitiv pe parcursul executării pedepsei ...” din art. 1 alin. (1) al Legii nr. 243 din 24 decembrie 2021 privind amnistia în legătură cu aniversarea a XXX-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova.

Se sesizează Curtea Constituțională cu privire la realizarea controlului constituționalității asupra celor invocate.

Examinarea recursului depus de către Penitenciarul nr. 7 Rusca împotriva încheierii Judecătoriei Hîncești, sediul Central din 30 noiembrie 2022, până la

pronunțarea de către Curtea Constituțională asupra excepției de neconstituționalitate ridicate, se suspendă.

Încheierea este definitivă.

Președintele ședinței,
judecătorul

Alexandru Spoială

judecătorii

Denis Băbălău

Silvia Gîrbu

*copie corespunzătoare
originalului
jud. Gîrbu Silvia*